
Norma, kas paredz, ka apgabaltiesas lēmums procesā par noziedzīgi iegūtu mantu nav pārsūdzams, atbilst Satversmē nostiprinātajam vienlīdzības principam

2017. gada 11. oktobrī Satversmes tiesa ir pieņēmusi spriedumu lietā Nr. 2017-10-01 “Par Kriminālprocesa likuma 629. panta piektās daļas atbilstību Latvijas Republikas Satversmes 92. panta pirmajam teikumam un Kriminālprocesa likuma 631. panta trešās daļas otrā teikuma atbilstību Satversmes 91. panta pirmajam teikumam”.

Apstrīdētās normas

Kriminālprocesa likuma 629. panta piektā daļa: “Procesa par noziedzīgi iegūtu mantu lietā esošie materiāli ir izmeklēšanas noslēpums, un ar tiem drīkst iepazīties procesa virzītājs, prokurors un tiesa, kas izskata šo lietu. Šā likuma 628. pantā minētās personas [aizdomās turētais vai apsūdzētais, persona, pie kuras manta tika izņemta vai tai tika uzlikts arests vai arī cita persona, kurai ir tiesības uz konkrēto mantu] ar lietā esošajiem materiāliem var iepazīties ar procesa virzītāja atļauju un viņa noteiktajā apjomā.”

Kriminālprocesa likuma 631. panta trešā daļa: “Izskatot sūdzību vai protestu, tiesa var atcelt rajona (pilsētas) tiesas lēmumu un pieņemt šā likuma 630. pantā minēto lēmumu [tiesas lēmums par noziedzīgi iegūtu mantu]. Lēmums nav pārsūdzams.”

Augstāka juridiska spēka normas

Satversmes 91. panta pirmais teikums: “Visi cilvēki Latvijā ir vienlīdzīgi likuma un tiesas priekšā.”

Satversmes 92. panta pirmais teikums: “Ikviens var aizstāvēt savas tiesības un likumiskās intereses taisnīgā tiesā.”

Lietas fakti

Lieta ierosināta pēc IMEX PROVIDER LTD konstitucionālās sūdzības, kurā norādīts, ka 2016. gada oktobrī procesa virzītāja esot pieņēmusi lēmumu uzsākt procesu par noziedzīgi iegūtu mantu. Tiesas sēdē, izskatot šo lietu, pieteikuma iesniedzējas pārstāvis iesniedza lūgumu iepazīties ar lietas materiāliem. Tomēr, pamatojoties uz Kriminālprocesa likuma 629. panta piekto daļu, šis lūgums tika noraidīts. 2017. gada

martā Rīgas apgabaltiesas Krimināllietu tiesas kolēģija pieņēma lēmumu par mantas atzīšanu par noziedzīgi iegūtu. Atbilstoši Kriminālprocesa likuma 631. panta trešās daļas otrajam teikumam šis lēmums nav pārsūdzams kasācijas instances tiesā.

Pieteikuma iesniedzēja uzskata, ka procesā par noziedzīgi iegūtu mantu tiekot nepamatoti ierobežotas tai Satversmē noteiktās tiesības uz taisnīgu tiesu. Pieteikuma iesniedzējai šajā procesā neesot nodrošinātas pilnvērtīgas iespējas iepazīties ar procesa par noziedzīgi iegūtu mantu lietas materiāliem.

Pieteikuma iesniedzēja arī norāda, ka netiekot ievērots vienlīdzības princips. Proti, ja tiekot izdalīts process par noziedzīgi iegūtu mantu, tad tiesas lēmums ir pārsūdzams tikai apelācijas instancē, pretēji tam kā tad, ja mantiskie jautājumi tiekot risināti pamata kriminālprocesa ietvaros. Tādējādi pieteikuma iesniedzējai nepamatoti esot liegtas tiesības iesniegt kasācijas sūdzību par apelācijas instances tiesas lēmumu procesā par noziedzīgi iegūtu mantu.

Tiesas secinājumi un lēmums

Par lietas dalībnieku lūgumiem

Satversmes tiesa noraidīja pieteikuma iesniedzējas rakstveida viedoklī pausto lūgumu par prasījuma robežu paplašināšanu, jo izskatāmajā lietā prasījuma robežu paplašināšana lietas izskatīšanas stadijā neatbilst Satversmes tiesas procesa principiem. Vienlaikus Satversmes tiesa noraidīja arī pieteikuma iesniedzējas lūgumu apturēt procesā par noziedzīgi iegūtu mantu pieņemtā tiesas lēmuma izpildi. [11., 13.]

Par tiesvedības izbeigšanu lietā

Saeima uzskata, ka Satversmes tiesa jau lietā Nr. 2016-13-01 ir lēmusi par Kriminālprocesa likuma 629. panta piektās daļas atbilstību Satversmei, tāpēc tiesvedība šajā prasījumā ir izbeidzama. [14.]

Nemot vērā Satversmes tiesas spriedumu lietā Nr. 2016-13-01, Satversmes tiesa atzina, ka izskatāmās lietas ietvaros Kriminālprocesa likuma 629. panta piektās daļas atbilstību Satversmes 92. panta pirmajam teikumam atkārtoti vērtēt nav nepieciešams. Vienlaikus tiesa atzina, ka izskatāmajā lietā ir jāvērtē pieteikuma iesniedzējas lūgums atzīt Kriminālprocesa likuma 629. panta piekto daļu par spēkā neesošu no brīža pagātnē, jo izskatāmās lietas ierosināšanas laikā šis prasījums vēl nebija izspriests. Līdz ar to

Satversmes tiesa izskatāmajā lietā nekonstatēja tiesvedības izbeigšanas pamatu un tiesvedību šajā prasījumā turpināja. [15.1., 15.2.]

Pretēji Saeimas paustajam viedoklim, ka tiesvedība lietā izbeidzama arī attiecībā uz prasījumu par Kriminālprocesa likuma 631. panta trešās daļas otrā teikuma atbilstību Satversmes 91. panta pirmajam teikumam, Satversmes tiesa nekonstatēja tiesvedības izbeigšanas pamatu un tiesvedību arī šajā prasījuma daļā turpināja. [17.]

Par Kriminālprocesa likuma 629. panta piektās daļas atzīšanu par spēkā neesošu

Nemot vērā, ka konstitucionālā sūdzība tika iesniegta laikā, kad lieta Nr. 2016-13-01 vēl nebija izskatīta, Satversmes tiesa uzskatīja: lai pieteikuma iesniedzējai būtu nodrošinātas tiesības uz taisnīgu tiesu, tai ir jāpastāv līdzvērtīgai tiesību aizsardzībai kā pieteikuma iesniedzējai lietā Nr. 2016-13-01. Tādējādi, lai pēc iespējas novērstu Kriminālprocesa likuma 629. panta piektās daļas radītās nelabvēlīgās tiesiskās sekas, Satversmes tiesa atzina, ka šī norma attiecībā uz pieteikuma iesniedzēju jāatzīst par spēkā neesošu no tās pamattiesību aizskāruma rašanās brīža. [16.]

Par vienlīdzības principu

Satversmes tiesa norādīja, ka izskatāmajā lietā tiek salīdzināti aizskartie mantas īpašnieki dažādos Kriminālprocesa likumā regulētos procesos, proti, pamata kriminālprocesā vai sevišķajā procesā – procesā par noziedzīgi iegūtu mantu. [20.]

Satversmes tiesa secināja, ka būtiskākā personas vienojošā pazīme ir mantas īpašnieku ierobežotās tiesības rīkoties ar mantu, par kuras noziedzīgo izcelsmi un turpmāko rīcību ar to lemj tiesa. Tomēr Satversmes tiesa atzina, ka, vērtējot tiesību normas atbilstību Satversmes 91. pantā ietvertajam vienlīdzības principam, ir jākonstatē ne tikai kopīgas pazīmes esība, bet arī tas, vai apstākļi, kādos atrodas personas, ir vienādi un savstarpēji salīdzināmi. [19.]

Lai noskaidrotu, vai izskatāmajā lietā personas atrodas savstarpēji salīdzināmos apstākļos, Satversmes tiesa izvērtēja sevišķā procesa – procesa par noziedzīgi iegūtu mantu – būtību un mērķi. [20.]

Sevišķā procesa – procesa par noziedzīgi iegūtu mantu – būtība un mērķis

Satversmes tiesa atzina, ka process par noziedzīgi iegūtu mantu ir atsevišķs un nošķirts process, kura ietvaros tiesa vērtē tikai vienu lietā radušos jautājumu – mantisko jautājumu. [20.1.]

Likumdevēja mērķis, izdalot mantisko jautājumu vērtēšanu sevišķā procesā, ir nodrošināt savlaicīgu un uz procesa ekonomijas interesēm vērstu kriminālprocesā radušos mantisko jautājumu atrisināšanu. Ņemot vērā to, ka process par noziedzīgi iegūtu mantu ir izņēmums no mantisko jautājumu risināšanas kārtības pamata kriminālprocesā, Satversmes tiesa atzina, ka šādam procesam var būt atšķirīgi noteikumi, kas vērsti uz ātru un efektīvu tā mērķa sasniegšanu. Tādējādi Kriminālprocesa likuma 631. panta trešās daļas otrajā teikumā ietvertais regulējums, nosakot šādu jautājumu izskatīšanu divās instancēs, ir viens no līdzekļiem, ar kuriem tiek panākta mantisko jautājumu ātra un efektīva atrisināšana. [20.2.]

Satversmes tiesa secināja, ka izskatāmajā lietā Satversmes 91. panta pirmais teikums ir jāvērtē kopsakarā ar vispārējiem tiesību principiem, tai skaitā tiesiskuma un taisnīgas tiesas principiem, kuru tvērumā neietilpst personas subjektīvās tiesības ikvienas kategorijas lietu pārsūdzēt kasācijas instancē. [20.2.]

Lai arī personas mantiskie jautājumi var tikt risināti gan procesā par noziedzīgi iegūtu mantu, gan pamata kriminālprocesā, ir jāatzīst, ka, ņemot vērā procesa par noziedzīgi iegūtu mantu atšķirīgo būtību un mērķi, nav pamata abus šos procesus salīdzināt. Satversmes tiesa secināja, ka, aplūkojot Kriminālprocesa likuma 631. panta trešās daļas otro teikumu kopsakarā ar Kriminālprocesa likuma regulējumu, personas atrodas atšķirīgos un savstarpēji nesalīdzināmos apstākļos. Tādējādi izskatāmajā lietā no Satversmes 91. panta pirmā teikuma neizriet likumdevēja pienākums paredzēt vienādu attieksmi pret personām, kas atrodas atšķirīgos un savstarpēji nesalīdzināmos apstākļos. [20.2.]

Satversmes tiesa nolēma:

Atzīt Kriminālprocesa likuma 629. panta piekto daļu, ciktāl tiesa nevar pārvērtēt procesa virzītāja lēmuma par personas tiesībām iepazīties ar procesa par noziedzīgi iegūtu mantu lietas materiāliem tiesiskumu un pamatotību, par spēkā neesošu attiecībā

uz IMEX PROVIDER LTD no pamattiesību aizskārums rašanās brīža, ievērojot Satversmes tiesas 2017. gada 23. maija spriedumu lietā Nr. 2016-13-01.

Atzīt Kriminālprocesa likuma 631. panta trešās daļas otro teikumu par atbilstošu Satversmes 91. panta pirmajam teikumam.

Satversmes tiesas spriedums ir galīgs un nepārsūdzams, tas stāties spēkā tā publicēšanas dienā.

Sprieduma teksts ir pieejams Satversmes tiesas mājaslapā:

http://www.satv.tiesa.gov.lv/wp-content/uploads/2017/04/2017-10-01_Spriedums.pdf

---

Relīze sagatavota ar mērķi veicināt izpratni par Satversmes tiesā izskatāmajām lietām. Tā nav uzskatāma par nolēmuma daļu un nav saistoša Satversmes tiesai. Spriedumi, lēmumi un cita informācija par Satversmes tiesu atrodama tiesas mājaslapā www.satv.tiesa.gov.lv.

Ketija Strazda

Satversmes tiesas priekšsēdētāja palīdze

Ketija.Strazda@satv.tiesa.gov.lv

67830737, 26200580